

SHERPA
Rural Science-Society-Policy
Interfaces

MAP Position Note

EMPOWERING RURAL AREAS IN MULTI-LEVEL GOVERNANCE PROCESSES

SHERPA has received funding from the European Union's Horizon 2020 Research and Innovation Programme under Grant Agreement No. 862448. The content of the document does not reflect the official opinion of the European Union. Responsibility for the information and views expressed therein lies entirely with the author(s).

MODEL DELOVANJA VDS SVARUN V PODPORO JAVNEMU ODLOČANJU NA PODROČJU KMETIJSTVA IN RAZVOJA PODEŽELJA V PRIHODNJE (2024-)

STALIŠČE VDS

SVARUN

Različica 31.03.2023

Avtorji: Emil Erjavec, Ilona Rac

Prispevali: Majda Černič Istenič, Goran Šoster, Anita Jakuš, Doris Letina, Matjaž Podmiljšak, Urška Ahlin Ganziti, Anton Jagodic, Maja Kožar, Tanja Travnikar, Jana Erjavec, Marija Tomšič

Citation: *Erjavec, E., Rac, Ilona. (2023) 'Opolnomočenje podeželskih območij pri upravljanju v procesih na več ravneh, Stališče VDS DOI 10.5281/zenodo.8300725*

VSEBINA

1. Potreba po izboljšanju upravljanja in dialoga pri razvoju podeželja.....	3
2. Opredelitev vprašanj upravljanja	4
2.1. Izkušnje VDS SVARUN.....	4
3. Prihodnost VDS SVARUN	4
3.1. Priporočila za nadaljnje delovanje VDS Svarun	7
3.1.1 Način dela VDS Svarun v prihodnje	7
3.1.2 Poslovni model organiziranja VDS Svarun.....	8
4. Zaključki.....	9
Zahvala	10
Viri 10	
Priloga 1 Metodologija.....	10

1. Potreba po izboljšanju upravljanja in dialoga pri razvoju podeželja

Zaradi geografske velikosti, zgodovinskega razvoja in sorazmerne centraliziranosti upravljanja države podeželje v Sloveniji ni ustrezno naslovljena tema. Njegova obravnava je omejena na sektorske pristope, razdrobljeno odločanje in skromno podporo znanosti pri odločanju. V Sloveniji že obstaja uveljavljena praksa sodelovanja med deležniki, ki sodelujejo pri oblikovanju in spremljanju kmetijske in podeželske politike. Zaradi velikosti države, majhnosti sektorja in osredotočenosti resornega ministrstva na vprašanja kmetijstva in kmetijske populacije se je oblikovala skupnost predstavnikov različnih vladnih, kmetijsko-interesnih, okoljsko-interesnih in raziskovalno-izobraževalnih ustanov, ki sodeluje na različne formalne in neformalne načine, vključno s članstvom v različnih telesih resornega ministrstva. Pri tem posebej izpostavljamo Svet za kmetijstvo, posvetovalni organ resornega ministra, ki vključuje predstavnike vseh ključnih ustanov razen predstavnikov okoljskih organizacij in specializiranih deležnikov s področja razvoja podeželja (t.j. predstavnikov LAS-ov). Četudi ima Slovenija dobro razvito javno raziskovanje na ustreznem področju, vpeto v različne nacionalne in mednarodne raziskovalne mreže, med različnimi oblikami povezovanja ni formalnega stičišča, v okviru katerega bi sistematično potekal dialog med predstavniki znanosti, vladne in nevladne sfere.

Na drugi strani pa širši interesi podeželja v sistemu odločanja na vladni ravni niso jasno zastopani. Pristojnosti vladnih resorjev so deljene in zato področje ni celovito pokrito, formalni način odločanja pa ni vključujoč. Z izjemo kmetijskega resorja vprašanje podeželja ni posebej obravnavano, pa še tu se razume predvsem v kontekstu kmetijstva in njegovih razvojnih vprašanj. Slovenija tudi še nima oblikovanih pokrajin in ustreznih regionalnih politik. Vse to otežuje koordinirano vključevanje Slovenije v nastajajoče politike in mehanizme EU na področju podeželja, kot so Dolgoročna vizija za evropska podeželska območja do leta 2040 in na njeni podlagi nastajajoči Pakt za podeželje, deloma pa tudi v obstoječih mehanizmih, kot je CLLD. To je povezano z vprašanji, ki se navezujejo tako na institucionalno ureditev kot na črpanje in razdeljevanje sredstev iz ustreznih skladov. Nejasna je tudi vloga obstoječih struktur, kot je Mreža za podeželje, pri vključevanju v aktivnosti in partnerstva na ravni EU.

Raziskave so pokazale, da je za potrebe oblikovanja politik, ki močneje temeljijo na znanstvenih dejstvih in imajo močnejše učinke v praksi, treba v političnem ciklu privzeti pristop, ki se osredotoča na deležnike (El Benni in sod., 2023). Obstaja torej jasna potreba po oblikovanju upravljalvske in participatorne strukture, ki bi integrirala različne predstavnike pri odločanju in spremljanju politik, povezanih s podeželjem. Takšno strukturo bi lahko podprlo tudi bolj ciljno in osredotočeno raziskovanje na področju različnih vprašanj trajnosti na podeželju.

Večdeležniško stičišče (VDS) SVARUN je nastalo v okviru EU projekta SHERPA in poskuša vzpostaviti dialog med predstavniki znanosti, vlade in nevladnih organizacij na širšem področju razvoja podeželja. V zadnjem, petem krogu obravnave različnih vprašanj, 40 VDS po Evropi naslavlja krepitev upravljanja podeželja. V slovenskem stališču iščemo odgovore na naslednja vprašanja:

- Ali v Sloveniji obstajajo potrebe po nadaljnjem organiziranju dialoga med raziskovanjem, vlado in nevladnimi organizacijami? Kakšne so izkušnje VDS Svarun?
- Na katerem področju upravljanja krepiti ta dialog? Kakšne alternative organiziranja in poslovni modeli so primerni za prihodnje delo? Kakšne so prednosti in slabosti različnih pristopov?

Ob iskanju odgovorov na ta vprašanja smo poskušali opredeliti tudi model prihodnjega delovanja VDS Svarun.

2. Opredelitev vprašanj upravljanja

2.1. Izkušnje VDS SVARUN

Večdeležniško stičišče Svarun je zaživel v sklopu projekta SHERPA konec leta 2019. Njegova naloga je bila povezati predstavnike raziskovalnih, vladnih in nevladnih organizacij pri ocenah stanja in iskanju rešitev za pomembna vprašanja razvoja podeželja. Izhajali smo iz objektivnih, z dosedanjimi raziskavami ugotovljenih ali v postopku oblikovanja stališč na novo pridobljenih dejstev, ter razvijali priporočila za izboljšanje javnih politik. Doslej so bile obdelane 4 teme (krajinske značilnosti, prispevek k viziji dolgoročnega razvoja podeželja, diverzifikacija, in socialna vprašanja), ki so vse pripeljale do stališč in bile predstavljene javnosti na nacionalni, nekatere pa tudi na evropski ravni. V procesih priprave stališč smo ugotovili nujnost in koristnost tovrstnega dialoga ter možnosti za njegovo dolgoročno vzdrževanje. Svarun je eno od štiridesetih večdeležniških stičišč, ki delujejo na nacionalni ravni, njegove izkušnje pa so morda tudi nekoliko specifične. Medtem ko so sam projekt in druga VDS poudarjali teme in vprašanja, ki jih lahko uvrstimo na področje širših regionalnih vidikov razvoja podeželja, ki vključujejo tudi različne vladne resorje, pa je VDS Svarun v pretežni meri ostalo v okviru pristopa in videnja, ki ga ima resorno (kmetijsko) ministrstvo in njegovi ključni deležniki, ki so tudi člani VDS Svarun.

Izkušnja VDS Svarun je, da je raziskovanje različnih vprašanj atomizirano, vezano na nekaj posameznikov, in da ni celovite ponudbe znanja, ki bi omogočila tudi bolj na dejstvih sloneče izvajanje politike. Obenem izkušnje dosedanjega delovanja stičišča kažejo na potencialne, ki ga ima dialog med predstavniki znanosti, politike in interesne sfere pri debati o ključnih razvojnih temah, ki zahtevajo dodaten vložek znanja in katerih obravnava bi morala temeljiti na dejstvih. Delo VDS Svarun je pokazalo, da je tovrstno nudenje znanstvene podpore konstruktivnemu dialogu na področju kmetijske in podeželske politike mogoče, koristno in potrebno, zlasti pri obravnavi konfliktnih ('vročih') tem. Najboljši učinek je bil pri temah, ki so se navezovala na potrebe po dodatnih znanjih pri oblikovanju in razumevanju konkretnih ukrepov in usmeritev javnih politik (krajinske značilnosti in socialna vprašanja na podeželju).

Pri delu VDS se je pokazalo, da so za učinkovit dialog potrebni naslednji pogoji:

- **jasno zaokrožena tema**, ki je relevantna za javnopolitično odločanje in spremljajoč interes odločevalcev, deležnikov in javnosti po obravnavi te teme v javnosti na podlagi objektivnih dejstev in razpoložljivega znanja;
- **obstoj znanja o določeni temi**, in to tako na mednarodni ravni kot tudi v domačem okolju; slednje je pomembno zato, da je védenje o temi mogoče razumeti in prevesti v domače okolje; prisotnost osnovne infrastrukture (raziskovalci, sredstva, dostop do baz podatkov), ki omogoča kakovostno sintezo tega znanja;
- **institucionalno okolje**, ki omogoča dialog (procesna pravila, finančna sredstva, strukture odločanja);
- **relevantnost rezultatov** dialoga za oblikovanje politik na nacionalni ali nadnacionalni ravni.

Vse te elemente do določene mere že zajemajo delovanje in izkušnje dosedanjega VDS Svarun, ki pa po koncu projekta SHERPA nima zagotovljenih niti finančnih virov niti institucionalne podpore.

3. Prihodnost VDS SVARUN

Projekt SHERPA se v letu 2023 zaključuje in s tem ugasne tudi vir sredstev za njegovo delovanje. Splošne ugotovitve projektne konzorcija in Evropske komisije so, da je tovrstno delovanje pomembna pridobitev in da kaže s tovrstnimi aktivnostmi nadaljevati. Vprašanje pa je, v kakšnem vsebinskem okvirju, s kakšnim poslovnim modelom in kakšno organizacijo. Kažeta se dve razvojni poti. Prva je širitev pogledov v smeri regionalnega načina obravnave, torej v integracijo politik in vprašanj celovitega razvoja podeželja, kot se

nakazuje v delu drugih evropskih VDS. Druga možnost pa je graditev na izkušnjah dosedanjega dela in vzpostavljenega dialoga ter okrepitev na dejstvih temelječe politike z namenom podpreti strateško načrtovanje Skupne kmetijske politike (SKP) v Sloveniji.

Da bi lahko razvili razpravo, smo tako opredelili dva modela delovanja VDS v prihodnje:

- *Model RURAL* (celovito obravnavanje različnih vprašanj in politik, povezanih z razvojem podeželja);
- *Model SKP-SN* (podpora strateškemu načrtovanju kmetijske politike na nacionalni ravni).

Obe usmeritvi nadaljnega razvoja VDS Svarun smo preverili in iskali možnosti za njuno uresničitev. Cilj je bil na podlagi dosedanjih izkušenj izbrati delujoč, enostaven sistem dialoga, ki bi podprl bodisi odločanje o celoviti regionalno-podeželski politiki bodisi strateško načrtovanje SKP na nacionalni ravni. Premisliti je bilo treba potrebe, prednosti in slabosti obeh modelov. Predlagati smo želeli način delovanja in poslovni model organiziranja, ki vključuje tudi potencialne finance.

V nadaljevanju je podan pregled po posameznih elementih, kako se zgoraj navedeni pogoji potencialno uveljavljajo pri obeh modelih nadaljnega razvoja delovanja VDS Svarun v nacionalnem prostoru.

Javnopolitična relevantnost tem in dialoga

Model SKP-SN prihodnjega delovanja VDS Svarun, ki bi podprl strateško odločanje SKP v državi, ima bolj fokusiran interes odločevalcev, saj je treba za potrebe načrtovanja opredeliti potrebe in ustrezne ukrepe, kar oboje zahteva vložek znanosti. Teme so tudi določene v javni razpravi, najprej skozi določitev prioritetenih področij na evropski ravni in potem njihovo podrobnejšo obravnavo na nacionalni ravni. Obstaja torej jasna potreba po dialogu in znanstveni podpori za strateško načrtovanje SKP, kar posebej velja za tiste teme, ki zahtevajo novo znanje za potrebe oblikovanja novih ukrepov. Je pa stvar resornega ministrstva, ki je ključno za strateško načrtovanje, v kolikšni meri in pri katerih elementih strateškega načrtovanja (opredelitev potreb, intervencijske logike, presoje učinkov, delitve sredstev) potrebuje dodatno podporo.

Po drugi strani *model Rural*, ki bi poskušal odpirati širše teme na celovit način, s povezovanjem sektorjev in javnih politik, nima jasne strukture odločevalcev. Jasno je izražen interes v okviru kmetijstva in kmetijske politike, je pa močno omejen v smislu pomembnosti, sredstev in seznanjenosti odločevalcev s potrebami podeželja, ki presegajo kmetijstvo. Regionalna in kohezijska politika pa podeželja ne izpostavljata posebej, tako da kljub obstoju družbene potrebe po obravnavi tem razvoja podeželja in živahnem dogajanju na ravni EU v Sloveniji to ni posebej jasno izražena javna prioriteta. Posledično je vsekakor zaznati tudi manjši interes za dialog in krepitev razvojnih tem, vezanih izključno na podeželje. Po drugi strani pa je vsaj med kmetijskimi interesnimi predstavniki zelo jasno izražena potreba po obravnavi razvojnih vprašanj podeželja.

Razpoložljivo znanje in raziskovalna infrastruktura na specifičnih temah

Raziskovalna skupnost, ki obravnava posamezna vprašanja, je pri *modelu SKP-SN* vsekakor že oblikovana in je pri nekaterih vprašanjih že doslej pomembno podpirala odločanje o strateških vprašanjih kmetijske politike. Na tem področju delujejo posamezne fakultete slovenskih univerz in različni javni inštituti, pomembna pa sta tudi znanje in infrastruktura nekaterih predstaviških nevladnih organizacij (zbornice, razna društva in druga združenja). Obstajajo pa seveda tudi razlike v analitični kapaciteti in infrastrukturi ter razpoložljivosti podatkov po posameznih sklopih vprašanj. Šibkeje je predvsem na nekaterih specifičnih ekonomskih in socialnih temah, medtem ko na področju okolja stanje lahko ocenimo za razmeroma zadovoljivo.

Znanje in raziskovalna infrastruktura, potrebna za *model Rural*, sta bistveno slabše razvita. Slovenija nima specifičnih institucij, ki bi celovito obravnavale regionalni razvoj z vidika podeželja. Pomanjkanje raziskav na tem področju je očitno in to vrzel bi kazalo sistematično zapolniti. Precej bi k razumevanju razvojnih potreb podeželja pripomoglo tudi dodatno investiranje v podatkovne vire in raziskovalno infrastrukturo na tem področju.

Pripravljenost deležnikov in javnosti za sodelovanje v dialogu

Za podporo strateškemu načrtovanju po *modelu SKP-SN* je glede na izkušnje VDS Svarun jasno zaznati pripravljenost deležnikov za sodelovanje. To nedvomno velja za interesne in raziskovalne predstavnike,

nekoliko pa bi bilo treba (odvisno od konkretnega področja obravnave, kjer se močno odraža individualni angažma uradnikov) še utrditi pripravljenost vladnega sistema za tak pristop k delu. Pričakovati je tudi, da bi bil tovrsten dialog deležen tudi podpore in sodelovanja javnosti. Vsekakor pa bo na področju strateškega načrtovanja veliko tudi formalnih in participatornih aktivnosti resornega ministrstva, kar tudi znižuje potrebo po tovrstni obravnavi tem kmetijski politike.

Institucionalno okolje je na področju razvoja podeželja (*po modelu Rural*) tako razpršeno, nepovezano in zaprto po sektorskih vidikih, da je težko govoriti o pripravljenosti vseh deležnikov za vključevanje na ta način. Ker nenazadnje tudi VDS Svarun izvira iz kmetijskih krogov, bi tudi nadaljevanje tega naletelo na šibkejši interes tako vladnih kot tudi nevladnih deležnikov za vključitev v ta način dela. Ne glede nato, da bi bila vzpostavitev dialoga in tovrstne podpore odločanju več kot potrebna tudi na tem področju, bi bil potreben velik napor, da bi se takšna struktura vzpostavila na novo. Vsekakor pa bi bilo treba vztrajati pri ohranitvi stičišča, ki bi v dialogu krepilo obravnavo razvojnih vprašanj podeželja.

Institucionalno podporno okolje za dialog

Za nobenega od obeh modelov ni videti, da bi bila vladna stran pripravljena finančno podpreti delovanje stičišča. To velja tudi za resorno ministrstvo za *model SKP-SN*, saj dosednji poskusi pridobitve stalne podpore niso bili uspešni. Glede na dosedanje izkušnje morda vidimo določene težave tudi pri vključitvi resornega ministrstva v vsebinski del delovanja stičišča in aktivne uporabe pridobljenega znanja in usmeritev.

V podporo *modelu SKP-SN* morda govori dejstvo, da je koordinatorica VDS Svarun, Biotehniška fakulteta, kot članica večjega konzorcija pridobila projekt, ki razvija orodja in pripravlja podporno okolje državam članicam za strateško načrtovanje v prihodnje (projekt Tools4CAP Obzorja Evropa). Ker je v tem projektu predvideno jasno sodelovanje deležnikov in podoben način dela, kot ga je uveljavil projekt SHERPA, bi lahko pridobljena projektna sredstva izkoristili za nadaljevanje in širitev dela VDS Svarun na področju uporabe metod in orodij za potrebe strateškega načrtovanja. Pričakujemo lahko, da bo resorno ministrstvo zainteresirano za obravnavo metod in orodij, ki bi podprle strateško načrtovanje.

Za *model Rural* bi bilo treba sploh sprožiti zanimanje in to verjetno na najvišji vladni ravni, ki bi morala prevzeti tudi del koordinacije. To sicer ni povsem neizvedljivo, bilo pa bi nedvomno precej zahtevno.

Zaključek

Predstavljeno analizo obeh modelov nadaljnjega delovanja VDS Svarun smo poskušali tudi ovrednoti glede na to, v kolikšni meri so izpolnjeni posamezni pogoji.

Preglednica: Ovrednotenje modelov glede na zastavljene kriterije (lestvica 1-5; 1 = sploh ne; 5 = v celoti)

Kriterij	<i>Model SKP-SN</i>	<i>Model Rural</i>
Javnopolitična relevantnost tem in dialoga	3	3
Razpoložljiva raziskovalna infrastruktura	4	2
Pripravljenost deležnikov	3	3
Institucionalno podporno okolje	1*	1
SKUPAJ	11	9

*...s tem so mišljena nacionalna sredstva

Ugotavljamo, da za nadaljevanje VDS Svarun in s tem krepitev dialoga med znanostjo, vlado in nevladnimi predstavniki noben od modelov nima posebne prednosti. Model *Rural* ima izrazit potencial v potrebah na tem področju, ki bi pripeljale do nove institucionalne in razvojne infrastrukture, pri čemer pa za to ni praktično nobene resnejše vladne podpore.

Morda deluje na prvi pogled primerneje, če se odločimo za model *SKP-SN*, torej podporo strateškemu načrtovanju. Potencialno za to obstaja tudi več javnega interese, širša raziskovalna infrastruktura, večja pripravljenost deležnikov in boljše institucionalno okolje. Slednje velja predvsem v primeru, če bo VDS Svarun prevzel naloge iz projekta Tools4CAP. Vendar je zaključna razprava znotraj VDS je pokazala, da deležniki VDS Svarun posebej izpostavljajo nujnost nadaljevanja z dialogom in aktivnostmi na področju širših vprašanj razvoja podeželja. Poudarili so, da se jim to zdi pomembnejše kot razprava o ukrepih kmetijske politike, ki bo imela svoj forum v formalnih postopkih strateškega načrtovanja.

Na koncu je bilo sprejeto naslednje stališče.

Za prihodnje delovanje VDS Svarun in s tem formalni dialog med predstavniki raziskovalcev, vladnih in nevladnih organizacij bi bila optimalna kombinacija obeh modelov. To pomeni, da bi se nadaljevalo z odpiranjem in opredeljevanjem širših vprašanj razvoja podeželja z namenom krepitve razvojne infrastrukture in medsektorskega pristopa. Za podporo temu delovanju se naslovi prošnja na vlado RS (posebej MKGP in Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj). Za osnovno delovanje VDS Svarun se namenijo tudi projektna sredstva iz EU projekta Tools4CAP (podpora odločanju o SKP na nacionalni ravni). V dogovoru z resornim ministrstvom bi namreč VDS Svarun lahko prvenstveno služilo kot forum za presojo in uporabo metod in orodij v podporo strateškemu načrtovanju SKP.

V nadaljevanju razvijamo ideje, kako bi lahko na teh izhodiščih VDS Svarun delovalo v prihodnje.

3.1. Priporočila za nadaljnje delovanje VDS Svarun

3.1.1 Način dela VDS Svarun v prihodnje

VDS Svarun bi prevzelo različne naloge v podporo strateškemu načrtovanju SKP v Sloveniji na področju uporabe metod in orodij. Poleg tega temeljnega pristopa bi VDS Svarun lahko obravnavalo tudi druga vprašanja v podporo strateškemu načrtovanju, ki zahtevajo dodaten vložek znanja in razprave med deležniki. Zlasti bi bilo lahko uporabljeno tudi kot fokusna skupina za razpravo o tem, kako z modeli in orodji podpreti odločanje pri strateškem načrtovanju:

- izbira metode ali orodja;
- testiranje metode ali orodja;
- opredelitev scenarijev za presojo;
- predstavitev in analiza rezultatov.

V te namene bo z resornim ministrstvom narejen podrobnejši izvedbeni načrt.

Ob tem bi se v skladu z dogovorom članov VDS Svarun na tistih področjih razvoja podeželja, kjer je potreben dialog med predstavniki znanosti, vladne in nevladne sfere, obdelale posamezne teme kmetijske politike. Pri posamezni temi bi lahko bile naslednje naloge:

- predstavitev in razprava o temi (na podlagi pregleda literature);
- izbira in presoja podatkovnih virov;
- presoja potreb;
- izbira modelnih orodij v podporo odločanju;
- razprava o rezultatih modelnih izračunov (če bodo izvedeni);
- izbira in opredelitev ukrepov;

Izbrane bi bile predvsem teme, kjer je potrebnega več novega znanja, in kjer je treba razmisliti tudi o oblikovanju vladne politike in ukrepov. Seznam tem bi se pripravil vnaprej in na podlagi interesa članov VDS Svarun in vladnih predstavnikov (resornega in drugih ministrstev).

Glede posamezne teme bi se po zgledu projekta SHERPA pripravila stališča v podporo odločanju. Za posamezno temo bi se določila skupina, sestavljena iz predstavnikov različnih deležnikov VDS Svarun, ki bi pripravila gradiva in pomagala izvesti dogodke. Praviloma bi to bili predstavniki vseh treh vključenih skupin, ki delajo na obravnavani temi, ki bi ob pomoči vodstva stičišča in resornega ministrstva izvedli vse potrebne aktivnosti. Delo stičišča bi še vedno koordinirala BF UL.

Na leto bi se tako lahko obdelala 1-2 temi, odvisno od dogovora z vladnimi predstavniki.

3.1.2 Poslovni model organiziranja VDS Svarun

VDS bi ohranilo stalno članstvo, ki bi se lahko dopolnjevalo glede na izbrane teme, kjer bi bili povabljeni specialisti za določena vprašanja oz., zlasti v primeru problematičnih vprašanj, zainteresirana javnost. Glede na nov značaj dela bi bili k stalnemu članstvu povabljeni tudi drugi deležniki.

VDS bi imelo vodstvo, ki bi ga sestavljali koordinator, po dva predstavnika raziskovalne sfere, resornega ministrstva in nevladnih organizacij. Imelo bi tudi sekretarja, ki bi skrbel za informiranje članov in nemoteno delovanje. Sestajalo bi se na mesečnih sestankih, kjer bi se poročalo o aktivnostih in določali urniki dogodkov. O temeljnem programu dela bi odločalo VDS kot celota na letni konferenci.

Koordinator projekta (predstavnik BF UL) bi zagotovil sredstva za nemoteno delovanja stičišča iz naslova imenovanega EU projekta. Dodatno bi po potrebi sredstva za delovanje zagotovilo tudi resorno ministrstvo ali kateri od drugih vključenih deležnikov.

VDS bi sinergijo pri svojem delu iskalo tudi z vključitvijo v dogodke in projekte deležnikov.

Rezultati in delo VDS bi bili javni in posebej predstavljeni na strani resornega ministrstva.

4. Zaključki

Cilj priprave stališč je bil ugotoviti potenciale ohranitve nadaljnjega dialoga med predstavniki raziskovalne, vladne in nevladne sfere na področju razvoja podeželja, in to posebej v možni obliki delovanja večdeležniškega stičišča Svarun. Slednjemu, kot enemu od 40 tovrstnih stičišč v Evropi, se z letom 2023 končuje financiranje. Na podlagi dosedanjih izkušenj so se oblikovali kriteriji za presojo možnega delovanja, tj. javno politična relevantnost tem, razpoložljiva raziskovalna infrastruktura, pripravljenost deležnikov in institucionalno podporno okolje.

Preverjeni sta bili dve možnosti. Prva je krepitev participatornega dela na temah, ki zadevajo širši interes za pokrivanje različnih ekonomskih, okoljskih in socialnih vprašanj podeželja. Druga pa je usmeritev dela v podporo strateškemu načrtovanju SKP, in sicer predvsem v opredelitvi novih vprašanj, ki zahtevajo podporo znanosti v smislu tem, pristopov in metod strateškega načrtovanja.

Izkazalo se je, da deležniki vidijo smisel delovanja predvsem na širšem področju razvoja podeželja. Temeljni razlog je v tem, da podeželje v Sloveniji ni enovito razumljeno, rešuje se parcialno in ostaja predvsem v domeni kmetijske politike. Prav dialog in delovanje VDS Svarun lahko prispevata h krepitvi tega vprašanja in oblikovanju bolj integrativnih in celovitih politik. Vprašanja strateške podpore pri izbiri in opredelitvi tem kmetijske politike ima tudi druge kanale za odločanje in ima svoje formalne načine delovanja. Šibkejše delovanje je predvsem na področju raziskovalne podpore pri odločanju kmetijske politike.

VDS Svarun bo tako v prihodnje poskušalo ohraniti svoje delovanje. Organiziralo se bo na podoben način kot v obdobju 2019-2023, delovalo pa bo predvsem na področju širših vprašanj razvoja podeželja in podpore strateškemu odločanju s pomočjo različnih metod in orodij. V te namene bo zaprosilo za podporo in vsebinske usmeritve predstavnikov vlade iz različnih resorjev. Minimalna sredstva za ohranitev infrastrukture VDS Svarun bo zagotovila koordinatorica projekta, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, natančen program in vsebina delovanja pa bosta na teh dveh področjih opredeljena v dialogu s predstavniki ministerstev.

Tekom delovanja stičišča SVARUN se je izkazalo, da obstaja v Sloveniji izrazito pomanjkanje celovite obravnave podeželja tako v smislu institucionalne enovitosti kot v smislu raziskovalne podpore. Zato se je stičišče odločilo v okviru teme 'Upravljanje' raziskati, na kakšen način bi bilo mogoče ohraniti delovanje stičišča, ki se je izkazalo za koristno in potrebno. Ker je pomanjkanje specializiranih centralnih institucij in kulture tesnega sodelovanja znanosti, politike in družbe nedvomno pojav, ki je značilen tudi za nekatere druge članice Evropske unije, ponovno poudarjamo, da kaže za potrebe boljše obravnave vprašanj razvoja podeželja uvesti sistemsko podporo na ravni EU, ki bi upoštevala to pomanjkanje in institucionalno spodbudila dolgoročni obstoj tovrstnega sodelovanja.

Zahvala

Koordinatorica organizacija VDS Svarun se zahvaljuje članom VDS, ki so s svojimi prispevki na srečanju VDS 10.3.2023 in dodatno s pisnimi prispevki prispevali k oblikovanju stališča.

Viri

El Benni, N., Grovermann, C., Finger, R. (2023). Towards more evidence-based agricultural and food policies. *Q Open*, 2023, qoad003. <https://doi.org/10.1093/qopen/qoad003>

Priloga 1 Metodologija

Stališče je bilo pripravljeno po naslednji metodologiji:

- priprava osnutka stališča (Biotehniška fakulteta);
- razprava o temeljnih vprašanjih stališča (glej vprašalnik v Prilogi 1) 10.3.2023;
- popravki in dopolnitve na podlagi razprave (Biotehniška fakulteta);
- pisne pripombe na popravljeno stališče;
- sprejem stališča.